

КОНЦЕПЦІЯ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ДО УМОВ НЕРІВНОВАЖНОГО ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Сучасні глобальні виклики та загрози чинять помітний системний вплив на розвиток усіх, і насамперед, національних господарських процесів, призводячи до краху національних моделей економіки й державного регулювання, дестабілізують фінансово-економічний простір, посилюють його нелінійність, нестабільність, непрогнозованість, хаотичність. За таких умов «система національних економік дедалі більше тяжіє до горизонтального мережевого хаосу, господарської атомізації, яка передбачає самоорганізацію» [1, с. 4]. На фоні окреслених тенденцій суттєво наростають дестабілізаційні процеси, активізуються їх некеровані впливи на майбутній розвиток як світової, так і національних економічних систем, які поступово поглинаються «простором некерованого хаосу».

У просторі некерованого хаосу і в умовах нерівноважного глобального розвитку усі національні економічні системи завжди мають можливість вибору однієї зі стратегій [2], що відповідає одному із трьох сценаріїв розвитку:

1. *Стратегія невизначеності*, коли переважають сили руйнації та розпаду. Ця стратегія вирізняється нестабільністю, мінливістю «правил гри», їх непрозорістю, домінуванням неформальних «правил гри» над формальними. Стратегія невизначеності приводить до стану нестабільності і не передбачуваності. Ця ситуація є надзвичайно небезпечною, оскільки параметри нового соціально-економічного порядку формуються відносно малими групами.

2. *Стратегія виживання*, коли енергія розвитку знаходиться у стані нульового потенціалу. Іншими словами, стратегія виживання – лінійна стратегія, що як правило ґрунтується на ідеології і моделях поведінки закритого суспільства. Не підкріплена стратегією розвитку, вона збільшує небезпеку корупції, «відходу в тінь», а для всієї соціально-економічної системи – тяжіння до кримінально-тіньового і навіть авторитарно-замкнутого аттрактору.

3. *Стратегія адаптаційного синдрому*, коли відбувається структурування енергії розвитку, зростання і підвищення загального добробуту. При цьому асиметрії і дисбаланси, що супроводжуються нерівноважними станами і перманентними кризовими явищами – все це біфуркаційні моменти, або точки невизначеності у розвитку суспільства, у момент наближення до яких система або зазнає руйнування, або повинна довести свою життєздатність. У таких умовах необхідна розробка механізму своєчасного реагування на глобальні виклики і реалізація стратегії адаптації до них.

Поняття «адаптаційного синдрому», висунуте канадським ученим Г. Сельє (1936 р.) і адаптоване до умов економічної практики, включає сукупність загальних захисних реакцій при дії значних за тривалістю, ступенем впливу та масштабністю наслідків зовнішніх і внутрішніх подразників. Стратегія адаптаційного синдрому має характер неперервного процесу, який об'єднує такі стадії (рис. 1):

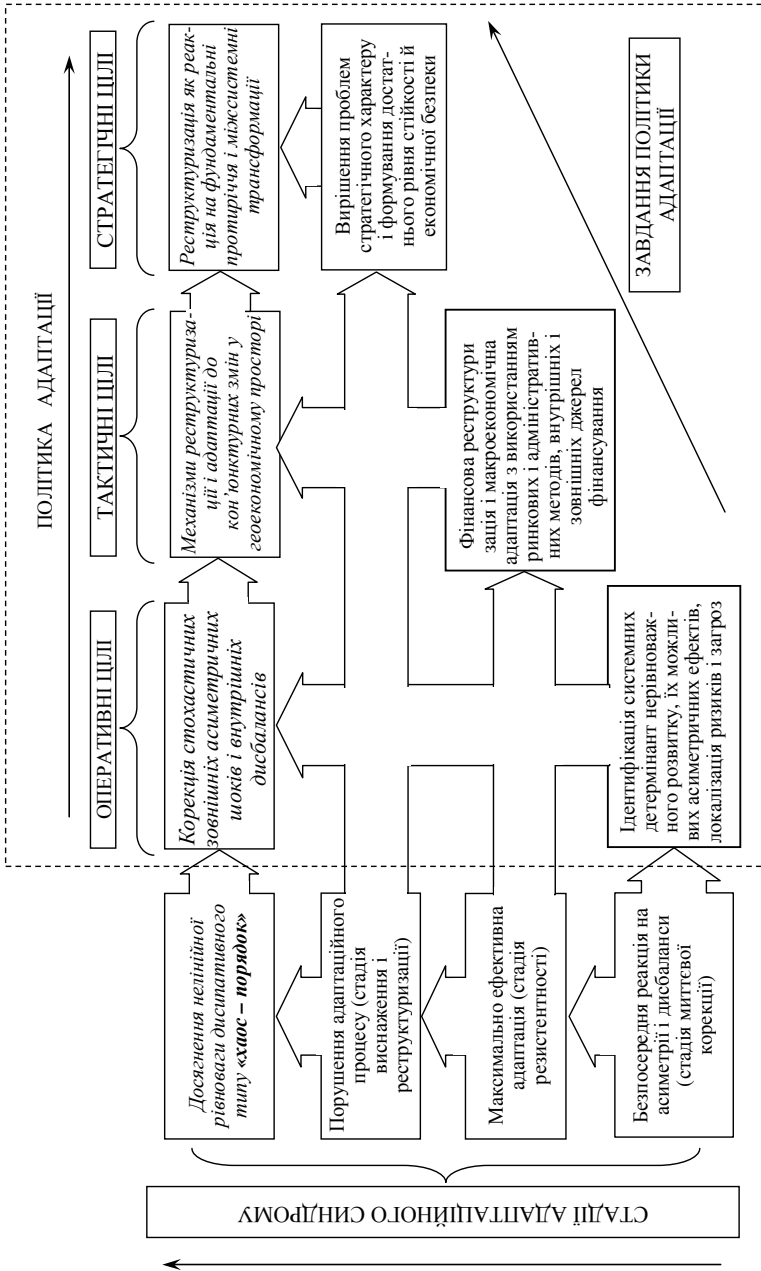

Рис. 1. Концептуалізація і системна ідентифікація основних стадій стратегії «адаптаційного синдрому» до умов нерівноважного глобального розвитку*

* Розроблено і побудовано автором.

- *стадія миттєвої корекції*, коли відбувається безпосередня реакція на асиметрії і дисбаланси у результаті своєчасної ідентифікації системних детермінант нерівноважного розвитку, їх імовірних асиметричних ефектів та локалізації ризиків і загроз;
- *стадія резистентності*, що передбачає максимально ефективну протидію та макроекономічну адаптацію системи до впливу різного роду факторів – внутрішніх і зовнішніх подразників; забезпечення її стійкості за допомогою ринкових і адміністративних методів, внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування;
- *стадія виснаження і реструктуризації*, що супроводжується порушенням адаптаційного процесу і зумовлює об'єктивну необхідність вирішення проблем стратегічного характеру, формування достатнього рівня стійкості й економічної безпеки.

Загалом завдання стратегії адаптаційного синдрому в ситуації невизначеності й нерівноважного розвитку – зберегти стійкість економічної системи держави з одночасним пошуком нових альтернатив відновлення нелінійної рівноваги дисипативного типу. У підсумку формується так звана «рефлекторна дуга» внутрішніх механізмів самоорганізації економічної системи держави: від оперативної корекції стохастичних зовнішніх асиметричних шоків і внутрішніх дисбалансів – через тактичні механізми реструктуризації та адаптації щодо глобальних викликів і кон'юнктурних змін у геоекономічному просторі – до стратегічної реструктуризації економічної системи як реакції на фундаментальні протиріччя і глобальні міжсистемні трансформації.

Перелік використаних джерел:

1. Соскін О. І. Роль державного регулювання у формуванні сучасної економічної моделі: зміна імператива в умовах хаосу / О. І. Соскін // Економічний часопис – XXI. – 2013. – № 1-2 (1). – С. 3-6.
2. Пугачова О. Г. Теорія катастроф і біфуркацій: синергетика в економіці / О. Г. Пугачова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file://localhost/C:/Users/1/Desktop/Новая%20папка_друк/Теорія%20катастроф%20і%20біфуркацій.pdf.mht.

Куриляк Максим

Тернопільський національний економічний університет

РОЗГОРТАННЯ ПРОЦЕСІВ ДОБРОВОЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Добровільного об'єднання територіальних громад в Україні стало першим радикальним напрямом проведення реформ з децентралізації. Цей напрям реалізується в рамках «Плану дій Ради Європи для України 2015–2017», в якому одним з пріоритетів визначено «децентралізація та реформа місцевого самоврядування». Він є складовою «Програми Ради Європи «Децентралізація і територіальна консолідація в Україні» та «Програми Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи».